

**ABSOLVENTSKÁ PRÁCE
ZÁKLADNÍ ŠKOLA, ŠKOLNÍ 24, 569 92 BYSTRÉ
9.ROČNÍK**

OBĚTI FAŠISMU V BYSTRÉM

Tereza Sedláková

ŠKOLNÍ ROK 2015/2016

Prohlašuji, že jsem absolventskou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje jsem řádně uvedla.

Děkuji za pomoc při zpracování tématu Vratislavu Dittrichovi, Emílii Zemanové, Zbyňku Unčovskému a mému garantovi Janu Neudertovi.

V Bystrém dne: 20. května 2016

1. Obsah

1. Obsah.....	1
2. Vzpomínka věnovaná obětem fašismu v Bystrém.....	2
3. II. světová válka očima pamětníků.....	3
3.1 Stručné dějiny II. světové války.....	3
3.2 Bombardovací nálety na Drážďany.....	5
3.3 Protektorát Čechy a Morava.....	8
3.4 Situace v Bystrém.....	10
3.5 Příběh Josefa Čipery.....	13
4. Závěr.....	15
5. Přílohy.....	17
6. Použité zdroje.....	18

2. Vzpomínka věnovaná obětem fašismu v Bystrém

Na našem náměstí Na Podkově v Bystrém jsou dva pomníky, které jsou trvalou vzpomínkou na tragické osudy I. a II. světové války, která za sebou zanechala spoustu bolesti. Připomínají nám těžké osudy našich bysterských rodáků a občanů v těchto válkách. V loňském roce 2015 uběhlo 70 let od konce II. světové války. Na pomníku obětem II. světové války jsou uvedeni naši rodáci a občané, kteří položili životy v boji proti fašismu a zahynuli v koncentračních táborech. V květnu roku 2015 na tomto pomníku přibyla nová pamětní deska.

Zajímala jsem se o to a po konzultaci s panem učitelem Janem Neudertem jsem se rozhodla získané informace využít pro svoji absolventskou práci, která se týká tohoto tématu. Dozvěděla jsem se, že na nové pamětní desce jsou uvedena jména bysterských rodáků a občanů, kteří z jiných tragických příčin zemřeli během II. světové války.

O válce jsem se mnohé dozvěděla při hodinách dějepisu, v dokumentárních filmech zajímavých se o toto téma a také v knihách. O konkrétních událostech v Bystrém jsem měla možnost hovořit s panem Vratislavem Dittrichem, který je kronikářem města. Dále pak s paní Emílií Zemanovou a panem Zbyňkem Unčovským. Pan Vratislav Dittrich společně s panem Petrem Staňou připravili v květnu 2015 vzpomínkovou besedu nazvanou „Bystré v době II. světové války.“ Byly vzpomenuy těžké a smutné osudy mnohých rodáků a občanů Bystrého v období let 1938-1945. Společně jsme si o tomto období povídali.

Ilustrace 1: Památník obětem II.světové války ještě bez pamětní desky

3. II. světová válka očima pamětníků

3.1 Stručné dějiny II. světové války

Válka začala 1. září 1939, když Německo napadlo Polsko, a skončila 2. září 1945, když Japonsko podepsalo kapitulaci.

Proces, který vedl ke vzniku 2. světové války, trval cca 20 let. Fašisté využili k cestě moci hospodářské zhoršení Německa. Od 4.1.1933 se Adolf Hitler dostal oficiálně k moci. Okamžitě byla nastolena fašistická diktatura a přípravy na 2. světovou válku. Začal pronásledovat své politické odpůrce, Židy a další lidi, kteří nepodporovali nacismus. Zakládaly se první koncentrační tábory.

V březnu v roce 1938 zabrala německá vojska Rakousko a na podzim byly obsazeny československé Sudety. 15. března 1939 Německo okupovalo zbytek českých zemí, ale Slovensko den před tím vyhlásilo samostatnost a zároveň se stalo spojencem Německa a byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava. 1. světovou válku rozpoutalo Německo, Itálie a Japonsko. 1. září 1939 zaútočilo Německo na Polsko. Francie a Velká Británie vyhlásila Německu válku, ale pro záchranu Polska neudělali nic. 9. dubna vpadla německá armáda do Dánska a ještě v ten den ho obsadila. Dále po dvou měsících obsadili Norsko. 10. května 1940 zaútočili na Belgie, Nizozemsko, Lucembursko a Francii. 22. června se jim podařilo všechny tyto země porazit a obsadit. Poté následovala letecká bitva proti Velké Británii, kde Německo utrpělo svojí první porážku. V první polovině roku 1941 Německo dobylo Jugoslávii, Řecko a Krétu. Za 3 roky Německo ovládlo Rakousko, české země, Polsko, Dánsko, Norsko, Nizozemí, Belgie, Lucembursko, Francii, Jugoslávii a Řecko. Všechna tato území získal Hitler téměř bez boje. Na Hitlerovu stranu se jako spojenci přidalo Slovensko, Maďarsko, Finsko, Itálie, Rumunsko, Bulharsko a Španělsko. Bez nadsázky by se dalo říct, že od poloviny roku 1941 kromě pár neutrálních států Němci ovládali celou Evropu. 22. června 1941 Německo zaútočilo na Sovětský svaz. Krycí název této operace byl „Barbarossa“. Němci Sovětský svaz překvapili, takže se jim podařilo postoupit hluboko do jeho území a způsobit jim veliké ztráty. Státisíce vojáků Rudé armády padlo a další statisíce vojáků šly do zajetí. Němci chtěli zaútočit na Moskvu, ale Sovětský Svaz měl štěstí, protože udeřily silné mrazy a Němce to zaskočilo. Byli naprosto nepřipravení. Sověti vyrazili do protiútoků, při kterém Wehrmacht poprvé od začátku války utrpěl porážku a musel se stáhnout o pár desítek kilometrů zpátky.

Mezitím umíraly statisíce lidí v koncentračních táborech na nedostatek jídla, otrockou práci, pochody smrti či dokonce týrání. Nacisté zároveň prováděli pokusy na živých lidech, na ženách i dětech. Největší a nejhorší zločin nacistů je **holocaust**. Nacisté vyvraždili více jak 6 milionů lidí. K

tomuto účelu byly zřízeny „tábory smrti“, z nichž největší byl Osvětim, kde zemřelo více než jeden milion Židů. Začal poslední rok války - rok 1945. Rudá armáda téměř osvobodila východní Evropu a Balkán. Adolf Hitler spáchal v Berlíně 30. dubna 1945 sebevraždu a o pár dní později Rudá armáda dobyla Berlín. 8. května 1945 Německo kapitulovalo. Bohužel, ale válka dále pokračovala na Dálném východě, kdy 6. srpna 1945 svrhli Američané atomovou bombu na japonské město Hirošima a 9. srpna Nagasaki. 2. září 1945 Japonsko podepsalo kapitulaci. Tímto byla konečně II. světová válka úplně u konce. Celkem se jí účastnilo 72 států, během války zemřelo více jak 50 milionů lidí a způsobila obrovské materiální škody. Lidi to poznamenalo na celý život fyzicky nebo psychicky.

Největší ztráty napočítal Sovětský svaz, kde zemřelo více jak 20 milionů lidí. Hned za Sovětským svazem bylo Japonsko s více jak 10 miliony mrtvých lidí. Československo ztratilo více jak 360 000 svých lidí.

Během války se zejména Německo a Japonsko dopustilo velkých válečných zločinů, jako je třeba vraždění válečných zajatců, vypalování vesnic či znásilňování a takhle bychom mohli pokračovat dál. Celý **jeden milion dětí nepřežil** holocaust.

3.2 Bombardovací nálety na Drážďany

Velké utrpení zažilo obyvatelstvo německého města Drážďany. Příběh z tohoto města mi vyprávěla paní Emílie Zemanová. Vzpomínala také na obyvatele Bystrého, kteří zahynuli v Osvětimi.

Ilustrace 2: Letadlo od letectva Luftwaffe

USA zaútočilo na Německo, přesněji na Drážďany. Úplně vybombardovali nádraží a Frauenkirche (Ženský kostel). Ženský kostel má vlastní historii od 7. století. Pro 7. století je charakteristický mor. Ani tady se to neobešlo bez ztrát na životech. Zdravé ženy se obětovaly a pomáhaly v kostele těm nemocným. Když bylo po všem, tak se tam všichni chodili modlit za ty mrtvé životy. Když ho postavili či opravili, tak byl pojmenován podle mrtvých lidí. Ženy: Frau, kostel: kirche.

Elizabeth s otcem byli na náměstí, když to všechno začalo. „Utíkejte do polí, kryty nejsou

Ilustrace 3: Zřícený Ženský kostel

bezpečné,“ ozvalo se v rozhlase. Otec chytil Elizabeth za ruku a utíkali pryč z náměstí. Nevěděli, kam přesně běží, protože všude kolem nich byl kouř z hořících domů, chaos a sutiny z domů, které se zřítily. Věděli jen to, že se nemůžou přestat držet za ruku, protože by se už nikdy znovu neshledali. Slyšeli kolem sebe nářek či hlasy, které prosily o pomoc, ale nezastavovali se.

Další den, když už vše ustalo, se počítali mrtví lidé. Není možný dopočítat výsledek všech mrtvých lidí. Nádraží a všechno okolo bylo úplně zničeno. Kostel stál, ale po chvíli se i on zřítily.

O kousek dál nechal Hitler postavit svůj most přes Labe, ještě v době své slávy. „To ti povím, to

Ilustrace 4: Hitlerův most „Modrý zázrak“

byl taky zmetek ten Adolf Hitler. To byl všivák všech všiváků. Prolezlej všema izmama. Nacismus, fašismus a já nevím co ještě. To byly ideje, které toužily po moci za každou cenu a fašismu byl v té době celej prolezlej.“pověděla mi upřímně paní Emílie Zemanová. Hitler ho nazval Blaueswunder, neboli Modrý zázrak, ale poté se nazýval „Most sebevrahů“, protože z něj lidé často ukončovali svůj život. Na severu Německa měli něco podobného. Teda ne most, ale radnici, která se nazývala „Brána sebevrahů“. To nejstrašnější, co po Hitlerovi zbylo, byl Osvětim.

Ilustrace 5: Brána Osvětimi

Osvětim: Byly tam přesunuty i bysterské rodiny. Valerie Kubínská byla odsunuta v roce 1944 a to už tomu „hajzlíkovi“ Hitlerovi leželo v krku, že ona židovka je stále v Bystrém, a tak byla odsunuta do Terezína a tam byla jako sestřička. Mezinárodní Červený kříž dostával upozornění, jak se zachází s vězněma. Když přijela kontrola, tak se musela pořádně pěkně obléknout a i děti musela mít krásně opatřeny. Učila je anglicky a to předváděli, že oni se tam mají jako v ráji. Když kontrola odjela, tak na popravišti se už střílelo.

„Znala jsem všechny bysterské Židy. Já jsem si k nim chodívala půjčovat knížky. Ty ti měli tak krásné knihovničky. A k Weisensteinom jsem chodívala dávat mléko. Vždy jsem chodila Forhausem anebo spodním vchodem. Paní mi ukázala jak, a až půjdu ze školy, tak se mám stavit pro konvičku. Pokaždé jsem v ní něco měla. Když něco začalo růst na zahrádce, tak jsem tam vždy měla nějaký kousek. Ať to byla první malá mrkvička, spadené jablko ze stromu či sladké jahody. V té době nám bylo jedno, proč to jablko spadlo ze stromu. Bylo nám jedno že je trochu otlučené, ale šlo mi o tu dobrosrdečnost těch lidí. I když sami měli málo, i tak se se mnou rozdělili. A když jsme měli něco my doma, tak jsem rychle schovala nějaký kousíček něčeho a pak jsem to utíkala dát těm lidem, co mi taky dávali ty různé věci. Já na ně vzpomínám v dobrém. K Lipom jsem si chodívala půjčovat knížky. Jednou mi paní řekla, ať si vyberu jednu knížku a vezmu si ji. Bála jsem se, protože v té době se nic zadarmo nedávalo, ale když mě paní ujistila, tak jsem si ji vzala a opatrovala si ji jako oko v hlavě. Klidně jsem s ní i spávala. Jednu knihu jsem přečetla třeba tak 10x.

Občas, když jsem mohla, tak jsem jezdila k přátelům do Rakouska. Byli to evangelíci. Jednoho dne mě kamarádka poprosila, jestli bych s ní šla do evangelického kostela, jestli by mi to nevadilo. Odpověděla jsem jí, že půjdu ráda. Mše byla druhý den a my museli před mší pomáhat vybírat brambory a až pak, když všechno bylo hotové, tak nás tam někdo mohl zavést. Přišli jsme pozdě,

mše už začala. Potichoučku jsme si odložili kabáty a šli si sednou ke stolu. Farář na mě po čas mše pořád pokukoval. Nejspíš si v hlavě řekl, co to tady mám za babu, tu jsem tady ještě neviděl. Mají takový zvláštní, ale hezkej zvyk. Já jsem ho zažila v Karlových Varech, když jsem tam byla po operaci, tak moje spolubydlící byla evangelička. Zeptala se mě, jakého jsem vyznání. Odpověděla jsem jí, že jsem pokřtěná katolička. Pak se mě zeptala, jestli by mi nevadilo, jestli bych s ní šla do evangelického kostela v těch Karlových Varech. Říkám: „Vůbec by mně to nevadilo, nahoře je pan Bůh stejně jenom jedinej pro všechny víry.“ a tak byla ráda, že jsem s ní šla. Pan farář, když odsloužil tu mši, tak rychle odešel od oltáře ke dveřím a jak ty lidi odcházeli, tak mu každej člověk poděkoval, že se přišel pomodlit. Popřál mu hodně zdraví a pozval ho na další návštěvu. To ti bylo tak milý, to se mi ještě nikde nestalo. Tam, v tom Německu to bylo to stejný. Taky tam bylo spoustu katolíků, ale evangeliků tam bylo velice málo.

Tehdy, když byl člověk nevěřící, tak musel být pochovanej nahoře u hřbitovní zdi, jako vyvrhel. Nemohl být s věřícíma. Tohle jsem pokládala za blbost, když to tak řeknu, protože jsem si říkala „Copak ten nebožtík za to může?“

3.3 Protektorát Čechy a Morava

Protektorát Čechy a Morava byl zřízen roku 1939. Jedinou politickou stranou se stalo Národní souručenství. Protektorátní česká společnost se začala dělit do tří proudů. Jeden proud byla skupina lidí, kteří nesouhlasili s německou okupací. Druhý proud byla skupina lidí, kteří propadli v beznaděj a zoufalosti a také ti, kdo se báli dát svůj názor najevo z obav toho, co by se mohlo stát,

Ilustrace 6: Josef Gabčík

Ilustrace 7: Jan Kubiš

kdyby se projeví. Zkrátka ti, kteří se snažili jen přežít a do ničeho se nemíchat. No a ten třetí proud byla skupina lidí, kteří s tím vším souhlasili a byli na straně Německa. Všichni lidé se nezařazovali do těchto skupin, a proto byli i lidé, kteří nepatřili ani do jednoho proudu a měli prostě "svoji hlavu". Snaží se překazit německé záměry, ale často za to byli zatčeni, vězněni, ba i dokonce popraveni.

Když někdo z nich přežil, tak se po válce dočkal jen samého nevděku, nenávisti a někdy dokonce i perzekuce. Snažili se, aby byla zase obnovena Československá republika. Československé země měly zastoupení i v zahraničí. Na území některých protinacistických států se tvořily československé úřady, kam patřili českoslovenští emigranti. Většina vojáků odcházela do Francie, aby mohli bojovat proti nacismu. V roce 1941 bylo vyhlášeno stanné právo. Od ledna roku 1942 bylo popraveno 500 lidí. Zvláštním úkolem byla pověřena skupina Anthropoid, jejíž členové Jan Kubiš a Josef Gabčík provedli 27. května 1942 v Praze atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha. Znovu bylo obnoveno stanné právo, při kterém tentokrát bylo popraveno 1 600 lidí a další 3 000 osob zahynulo v koncentračních táborech. Teror heydrichiády dospěl úplného vyvrcholení, když byly vyhlazeny Lidice a Ležáky v červnu 1942. 1. května 1945 vypuklo v Českých zemích povstání proti okupantům. Při nedostatečné pomoci amerických vojsk přišla na pomoc do Prahy Rudá armáda 9. května 1945. Tímto skončila válka i u nás.

3.4 Situace v Bystrém

Když jsme si s panem Vratislavem Dittrichem povídali, tak jsme začali zářím 1938, kdy byl podepsán Mnichovský diktát. Československo bylo nuceno během krátké doby vydat Německu pohraniční území. V říjnu 1938 obsadily německé vojska sousední obce Jedlová, Stašov a další obce v sousedních Sudetech. V roce 1940 zanikl na dobu okupace okres Polička. Část připadla k Litomyšli. Druhá část včetně Bystrého k moravskému okresu Boskovice. Obec dostala německý název Bistrau. Bysterský komunista Hynek Bernovský přerušil 1. května 1940 dodávky do muniční továrny v Poličce a vyřadil jí dočasně z provozu. Pro ilegální komunistickou skupinu v Bystrém se stal černým dnem 13. duben 1943, kdy gestapo zatklo 11 osob a odvezlo je do Kounicových kolejí v Brně. Někteří z nich se ke svým rodinám už nevrátili. Jedním ze světlejších okamžiků v dusném a krvavém protektorátním temnu byla rozhlasová relace o Bystrém v květnu 1943. Přispěla k posílení národního uvědomění a byla pro posluchače radostí a vzpruhou.

Při záboru Sudet v západní části Československa pomáhal zajišťovat ostrahu hranic také bysterský rodák-policejní strážmistr Václav Freisleben. Ten byl 5. 10. 1938 při přestřelce s hlídkou německé branné moci těžce zraněn na hlavě a zranění podlehl. Byl prvním občanem Bystrého, který v období II. světové války přišel o život.

Naše povídání se přesunulo do roku 1939 a dál.

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 Adolf Hitler začal řešit rasovou příslušnost i na našem území. Rasový zákon zbavil Židy základních lidských práv. Židé byli označeni žlutou hvězdou, kterou museli nosit pořád na každém oblečení, aby se odlišovali od ostatních. O odlišnosti Židů Hitlerovi přece celou dobu šlo. Vydaný zákon o Židech u nás v Bystrém postihl celou rodinu Weissensteinových (Bystré čp. 76), rodinu Lipovu (Bystré čp. 75) a částečně rodinu Kubinských (Bystré čp. 81), která byla smíšeným manželstvím. Jediná do Bystrého se vrátila paní Valerie Kubínská. Z koncentračního tábora v Terezíně se domů vrátila 12. května 1945. Ostatní bysterští Židé zahynuli v roce 1942 v plynových komorách koncentračního tábora Osvětim v Polsku.

Koncentrační tábory: Těžký úděl pro český lid přinesl atentát na Říšského protektora Reinharda Heidrycha v květnu 1942. Následovalo vypálení Lidic a Ležáků. Nastalo zatýkání lidí, v Protektorátu bylo mnoho lidí odvečeno do koncentračních táborů. Hrůzy těchto táborů zažili mnozí další bysterští rodáci a občané. Mnozí v nich zahynuli, mnozí měli více štěstí. Přežili a po válce se vrátili domů. Jména všech zahynulých jsou uvedena na „Pomníku II. světové války“. V příloze absolventské práce uvádím jména všech obětí, osudům některých se věnuji podrobněji.

Německé vojenské jednotky od roku 1940 obsadily téměř všechny evropské země. Adolf Hitler se rozhodl na západě porazit Velkou Británii-útok začal 13. srpna 1940 na východě Sovětský svaz-

útok začal 28. června 1942. Velkou Británií pomáhaly ochraňovat vzniklé československé jednotky. V řadách královského letectva RAF u bombardovaných letadel byl bysterský občan František Doležal. Zúčastnil se mnoha náletů a bitev proti německému letectvu (Luftwaffe) a německé armádě. Zahynul 18. října 1942 v troskách letadla při služební cestě do Londýna.

Za německé okupace mnoho mladých lidí z celého Protektorátu bylo nasazeno na nucené práce pro Velkoněmeckou říši. I od nás z Bystrého muselo odejít mnoho mladých hochů a děvčat od roku 1942 na nucené práce. Jeden z nich-Bohuslav Gloser pracoval v Norsku na území okupovaném německým vojskem při stavbě opevnění. Při přepravě na pracoviště na nákladním autě při nehodě (převrácení auta) přišel o život.

Podobně smutný osud potkal další bysterské rodáky a občany.

Při leteckých bombardovacích náletech na továrny s válečnou výrobou bylo zraněno nebo usmrceno mnoho civilních obyvatel. Mezi nimi byli i naši občané: Jukl Petr-Kuřim 25. 8. 1944, Slavík Vincent-Kuřim-25. 8. 1944, Anděla Čadová-Brno 25. 8. 1944, Albína Jírová-Vídeň 10. 9. 1944, Jana Hroznová (Petrová)-Brno 15. 4. 1945.

Tragický osud potkal majitele bysterské přádelny Josefa Čiperu. Partyzány byl po křivém nařčení 25. 4. 1945 zastřelen. O osudu pana Josefa Čipery jsem se zabývala podrobněji v kapitole 3.5.

V květnových dnech roku 1945 vypuklo přesněji 5. května Pražské povstání lidu proti nacistickým okupantům. Také čtyři bysterští rodáci v Praze bojovali proti silným oddílům Wehrmachtu. Jeden z nich pan Jindřich Kulíšek 8. května 1945 padl u Břevnovského kláštera.

Složitá situace byla v těchto květnových dnech i u nás v Bystrém. 8. května k nám do Bystrého přijela celá SS pancířová divize německé armády. Když se dozvěděli velitelé německých jednotek o konci války, nastal velký chaos, byl vyhlášen rozkaz: „Na volných prostranstvích pálit všechny dokumenty, nepotřebné věci a vydat se všemi směry na západ.“ Tuto činnost německých vojáků v blízkosti kostela na kládách sledoval již starší občan Bystrého pan František Kukla. Bylo to 9. května, když německé auto nechtěně najelo na vyčnívající kládu. Ta vymrštěním zasáhla pana Kuklu do hlavy a nastalo jeho okamžité úmrtí.

Smutné osudy potkaly i mladé bysterské občany:

Po německé armádě v Bystrém zůstalo všude velké množství munice a zbraní. 18. května jel 17-letý mladík Miloslav Petr na kole do Nedvězího. V zatáčce pod kopcem sebral do ruky granát. Vzápětí nastal výbuch. Velmi mladý Miloslav Petr zraněním na místě podlehl. V květnu roku 1945 k zajištění pořádku v Bystrém byly ustanoveny ozbrojené hlídky. Při střídání hlídky ve strážnici v domě čp. 72 člen hlídky neopatrně manipuloval s puškou. Vyšla rána a střela přes dveře proletěla do vedlejšího pokoje. Tam zasáhla čtyřletého Karlíka Dvořáka, který na následky těžkého zranění

zemřel.

Všechny tyto smutné události našich „bysterských“ ukazují na nepředstavitelnou krutost a utrpení, které přináší válka. Položili životy, abychom my mohli žít dál. Nedovolme, aby se na ně zapomnělo. Měli bychom je brát za hrdiny naší doby. Přejme si, abychom žádnou válku nezažili.

3.5. Příběh Josefa Čipery

Zajímavý, ale tragický osud bysterského občana Josefa Čipery popsal ve svých vzpomínkách pan Zbyněk Unčovský.

Ilustrace 8: Pátý závod Vlněny v Bystrém u Poličky

Zaměstnal mě pan Čipera v přádelně, abych nemusel jít kopat zákopy. Byl to kamarád mého tatínka. V roce 1945 mu bylo 33 let. Bydlel, jak je obchod na devítce, tak o barák dřív. Ve fabrice bylo 18 zaměstnanců. Jediná přádelna na spřádání ovčí vlny patřila právě Josefu Čiperovi. Posílali sem vlnu v balíku a zde se spřádala ta příze a zase se zpátky poslala tomu, kdo si ji poslal. Ke konci války se tady začala spřádat angorská vlna, a to byla pak jediná továrna v Evropě, která spřádala angorskou vlnu. Ještě přádelna byla teda ve Francii. Angorská vlna byla z angorských králíků, kteří byli obrostlí vlnou, a když se ostríhali jako ovečky, tak ti králíci vypadali jako trochu větší myš. Angorská vlna byla 7x lehčí jak ovčí vlna, protože ty chlupy byly dutý. Bylo to jediné přírodní vlákno na světě. Takže ona byla nejenom teplá, ale byla 7x lehčí a i teplejší. Ted' v tom roce 1945 se tady začali objevovat partyzáni. Údajně nějaká jednotka partyzánská byla ve výdělu a dělali spanilé jízdy. Někteří byli Rusové a někteří naši lidi. Oni vždycky přepadli nějakou obec, potřebovali jídlo, takže si to nakradli, což jim nikdo nezazlíval. Pan Josef Čipera se těšil, že přijdou, a měl pro ně dokonce schované boty a oblečení a tak dále. A oni nepřišli. 24.dubna přepadlo několik skupin partyzánů Bystré a maminka p.Zemanové byla postřelena. No a jedna ta skupina přišla za Čiperou. Jenomže s nima nebyla žádná domluva. Musel s nima jít na četnickou stanici, dneska Multifunkční dům. Měl 3 malé holky (nejmladší měla 3 roky, ty další byly o rok starší). Ty partyzáni manželku a děti zamknuli v koupelně a J. Čiperu vyvedli před barák. Hned v první zatáčce ho zastřelili dozadu do hlavy bez jakéhokoliv vysvětlení. Takže pokud bylo Bystrý vydlážděný kostkama, tak tam před tím v té zatáčce byl udělaný kříž, kde byl Čipera zastřelen. Lidé to šli říct manželce. S dětma byla v koupelně zavřená 2 dny. Ta jeho smrt vypadá, jakoby s ní neměli Němci nic společného, jenomže zastřelili ho partyzáni. Osvobodila nás RA, pak tu byli hejna

Rusů. My jsme tady v baráku ubytovali tavoriši. Měli tady být 3 dny. Skutečně u nás byli jen 3 dny, pak odjeli, ale za 2 hodiny přijeli a my jsme tu v baráku měli 30 vojáků měsíc. Hlíkali nás se samopale před barákem. První dny než si na nás domácí zvykli. Tak jsme se museli legitimovat, protože nás nechtěli pustit domů.

Pak vdova p. Čiperová to dala na žádost na ministerstva vnitra, aby prošetřili smrt jejího manžela.

Na městském výboru nemohli připustit, že byl Čipera zabitej partyzánama.

Vdova nechala udělat pomník, kam napsala „zde leží ten, jenž padl rukou zástí a zloby má je pomsta pravil hospodin a splatí těm, kteří vyrvali dělníka práci a otce rodině. Komunistům se to nelíbilo, tak dostala příkaz buď to vyseká nebo jí odvezou pomník, tak ona ho dala vysekat. To už byl rok 1947. A ona ho teda dala vysekat. Takže se tohle všechno nějak obrátilo a přijeli 2 muži z ministerstva vnitra. A ty začali prověřovat, protože v tu dobu byl už v BY rozhlas místní. Občané byli seznámeni, že se prošetřuje jeho smrt a kdo by o něm věděl, že třeba spolupracoval s Němcema (byl kolaborant) nebo jakékoli informace, tak aby to nahlásil na národní výbor. Za celou dobu co tady ti hoši byli, tak se nikdo nepřihlásil, ale naopak a říkali Čipera byl ten, který se na ty partyzány těšil a prostě úplně obráceně o něm mluvili.

No a teď se stala taková historická věc. Emanuel Moravec byl velikej kolaborant, kterej se za války stal ministrem školství v protektorátu, když české země patřili Němcům. Měl syna Igora Moravce, kterej byl u SS, což byla nejhorší německá vojenká organizace, jako příslušník a toho tady koncem roku 1947 objevili v Březové, když se ukrýval v lesích. A protože ti dva muži z ministerstva vnitra byli nejbliž k tomuhle případu tady v BY. Pomáhali zatknout Moravce ml. Samozřejmě došlo k přestřelce a oba dva byli zastřeleni tím Moravcem ml.

Psal se rok 1948 tzv „vítězný únor“, kdy se zmocnili vlády komunisté v čele s Gottwaldem a ta už absolutně neměla zájem o vyšetření smrti Čiperky, takže se přerušilo vyšetřování. A teprve teď Čiperova vdova musela vysekat ten nápis. Tím pádem až do úpravy do dnešního pomníku na náměstí, než tam byli dopsané oběti, tak tam Čipera nebyl. Takže 55 let nikdo nevěděl, že nějaký Čipera byl zastřelen.

Byly tady šílený zmatky, protože po 1. květnu, kdy tady napadlo 30 cm sněhu, se sem nastěhovala Rumunská armáda. Rumuni bojovali proti Rusům. Ti zmizeli a pak se tady začali trousit různé partyzánské jednotky už jako opravdové jednotky. No a pak přijela RA. Měla přijet.

V rozhlase se hlásilo, že občané měli vyvěsit rudé vlajky a přijít na náměstí, že RA už je v Olešnici.

Já jako 15 letý mladík jsem na tom náměstí byl mezi prvníma. No a místo RA přijeli Němci s tanky.

Část divize SS. V celém BY všude visely rudé prápory (bez hvězdy, protože tu tenkrát nikdo neměl, ale kus nějakého červeného hadru měli). Hned co Němci přijeli, tak vtrhli na radnici a během půl hodiny museli všichni sundat všechny rudé vlajky, a jestli po půl hodině bude viset třeba jen jedna vlajka, tak by to tady všechno rozbombardovali.

Potom začala jít teprve za tou jednotkou SS normální armáda. Ti byli jak na přehlídce. Vyleštěný tanky, chlapy v čistých krásných uniformách. Tzv šermerova armáda.

V BY byla jediná rodina, která se přidala k Němcům. „Blesíkovi“. Údajně to nebyl žádný kolaborant, nýbrž naopak likvidoval desítky udání od českých Bysteráků na české Bysteráky.

Po válce byl zatčený a dělal na brigádě někde u Chrudimi a tam skočil pod vlak.

4. Závěr

2. světová válka začala 1.9.1939 a poslední výstřely zazněly 8.5.1945. Trvala necelých 6 let. Necelých 6 let bolesti, strachu, utrpení, hladu, ale také odvahy a nebojácnosti. Proč si tím lidé museli projít? Proč zrovna Židé byli Hitlerovým terčem? Hitler byl bezcitný, ale i on poznal lásku, tedy jestli se tomu dá říkat láska. Rozděloval rodiny, ničil vše, co lidem bylo drahé. Lidem zůstal jen strach, bolest a hlad. Státisíce lidí kvůli tomu umíralo v bojích. Myslím si, že úplně nejhorší na celé 2. světové válce byl holocaust. Nedokážu si ani představit, že bych měla jít někde namačkaná mezi lidmi, najednou by mě přeřadili do jiného proudu a já bych se mohla jen bezradně otáčet za svými rodiči či přáteli, kteří jdou v jiném proudu na popravu. Jako dobytek. Plynové komory. Krematoria. Ty slova jsou tak silná, že se bojím je vyslovit nahlas. Je mi z té doby špatně. Jen škoda, že Hitlerova vyvolená po jeho boku byla tak dlouho. Myslím si, že ona byla jeho hnací motůrek. 2. světová válka je právem označována za nejkrutější válku v dějinách. Všude byl jen hlad a bezbrannost. Lidé si záviděli, i když nebylo moc co. Žalovali na sebe navzájem. Proč? Protože byli pod tlakem. Měli strach o svůj život nebo o životy své rodiny.

Nikdo z nich si nevybral, kdy a kde se narodí. Vůbec je nenapadlo, že by mohli něco podobného začít. Nikdo v téhle době si neumí představit, jak se jim žilo. Ti lidé, kteří bojovali proti tomuhle zlu ve většině případů zemřeli, ale položili životy za to, abychom my žili v míru. Oplat'me jim to a chovejme se tak, abychom nemuseli prožívat něco podobného na vlastní kůži. Touto prací chci složit poklonu všem lidem, kteří si tohle kruté období prožili. Jak tohle mohl vůbec někdo dopustit? Nedokážeme si představit, jak kruté období to bylo. Tady sedí to přísloví „Pokud to nezažiješ, tak to nepochopíš“

I paní Zemanová se při konzultaci několikrát rozbřečela, když vzpomínala. Byla to opravdu krutá doba. 2.světová válka je právem označována jako nejkrutější válka v dějinách. Někdo jí říká,

že to byla Apokalypsa. Je to silné označení, ale je to pravda.

Touto prací, chci složit poklonu všem lidem, kteří si tohle prožili. Doufám, že jsem tuhle práci vypracovala důvěryhodně. Chci, abyste si uvědomili, že to ti lidé neměli jednoduché. Kdo si tohle prožil, tak je válka poznamenala jak třeba na těle, tak především na srdci.

5. Přílohy

č. 1 Seznam obětí 2. světové války v Bystrém

Bernovský Hynek	Jukl Petr
Brtoun Antonín	Kukla František
Čadová Anděla	Kulíšek Jindřich
Čipera Josef	Leksa Gustav
Doležal František	Pazlar Josef
Dvořák Karel	Petr František
Freisleben Albín	Petr Miloslav
Freisleben Václav	rodina Lipova
Gloser Bohumil	rodina Weissensteinova
Hroznová Jana	Slavík Vincent
Jírová Albína	Stiehl Antonín
Jukl Jan	

Ilustrace 9: Památník II. světové války už s pamětní deskou

6. Použité zdroje

http://studentka.sms.cz/index.php?P_id_kategorie=7630&P_soubor=%2Fstudent%2Findex.php%3Fakce%3Dprehled%26ptyp%3D%26cat%3D12%26idp%3D%26detail%3D1%26id%3D4428%26view%3D1%26url_back%3D

<http://referaty-seminarky.cz/2-svetova-valka/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%A1_sv%C4%9Btov%C3%A1_v%C3%A1lka

https://cs.wikipedia.org/wiki/Chronologie_druh%C3%A9_sv%C4%9Btov%C3%A9_v%C3%A1lky

<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-druhe-svetove-valky/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava

<http://www.fronta.cz/dokumenty/protektorat-cechy-a-morava-1939-1945>

<http://www.bystre.cz/>

paní Emílie Zemanová, Bystré

pan Zbyněk Unčovský, Bystré

pan Vratislav Dittrich, Bystré